

İş Kanunu Ön Tasarısı Mecliste Görüşülmek Üzere İleri Bir Tarihe Ertelendi

Meclisin gündemine gelen ancak ileri bir tarihe ertelenen İş Kanunu Yasa tasarısı ile kurlsız çalışmanın önü açılmaktadır. Tasarıda ödünç işçi, emsal işçi ve benzeri birtakım tanımlamalarla işverenlere istediği ölçüde ve kurlsız bir şekilde işçi çalıştırmanın olanakları sağlanıyor. Bu tasarı ile 1475 sayılı İş Kanunu uygulaması sırasında ortaya çıkan itilafların, yargı kararıyla doldurulan kısımları kanun tasarısı haline getirilerek, çalışanlara dayatılmakta, esnek çalışma gibi kurlsız çalışma biçimleri işverenler lehine yasalaşmaktadır. Yine işverenlerin yoğun muhalefeti ile yasanın görüşülmesi sürecinde 15 Mart 2003 tarihinde yürürlüğe girmesi gereken İş Güvencesi Yasasının yürürlük tarihi Temmuz 2003 'e ertelenmiştir. Bu şekilde İş Güvencesi yasası ile İş Yasasının aynı tarihte yürürlüğe girmesi sağlanıyor. Odamız İş Yasası Tasarısının bütününe ilişkin görüşlerini Temmuz 2003 Oda Bülteninde yayınlamış ve bu konudaki görüşlerini kamuoyuna duyurmuştur. Yine bu tasarının İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili maddelerine ilişkin Odamız görüşleri de TBMM'deki tüm mühendis ve mimar kökenli milletvekili meslektaşlarımıza bir mektupla iletilmiştir.

Tasarıda geçen İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda, Oda Başkanımız Emin KORAMAZ imzasıyla meclisteki mühendis ve mimar milletvekillerine gönderilen mektup;

“Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler, kaçınılmaz olarak sanayileşmenin gelişmesine ve yaygınlaşmasına neden olmuştur. Sanayileşmenin gelişmesi ve yaygınlaşması ise çalışma yaşamında can alıcı önemli sorunları ortaya çıkarmıştır. Üretim araç ve gereçlerinin emniyetsiz oluşu, ergonomik olmaması üretim süreçlerinde kullanılan ürün, yarı ürün ve ham maddelerden kaynaklanan zararlı etkenler, çalışılan ortamların ve üretim süreçlerinin konfor yetersizliği, çalışanların işe uygun eğitimlerinin olmaması vb gibi sorunlar çalışanların ve çevrenin sağlık ve güvenliğini tehdit eder bir noktaya ulaşmıştır.

Çalışanların en temel hakkı olan yaşama hakkı ile toplumun temiz ve yaşanabilir çevre hakkını tehdit eden bu sorunların ortadan kaldırılması ve gerekli önlemlerin alınması zorunluluğu 20. yüzyılın başından itibaren gündemde yerini almıştır.

Günümüzde bu sorunların ortadan kaldırılması için çeşitli ülkelerde farklı uygulamalar olsa da çağdaş yaklaşım ile yürütülen çalışmalarda; iş kazası ve meslek hastalıklarını önceden tahmin ederek, oluşmadan önleme ve önleme rağmen oluşan bir iş kazasına ise en hızlı şekilde müdahale ederek çalışanın, işletmenin ve çevrenin zarar görmesinin engellenmesi hedeflenmektedir.

Ülkemizde bu alanda da büyük sorunlar yaşanmış ve yaşanmaktadır. Sadece SSK istatistiklerine bakmak bile bu sorunun büyüklüğünün ne denli can alıcı boyuta ulaştığını göstermektedir.

SSK istatistiklerine göre ülkemizde 2001 yılı içerisinde 72.364 iş kazasının meydana geldiği, bu iş kazalarında 1008 işçinin öldüğü, 2183 işçinin ise sürekli iş göremez şekilde sakat kaldığı, 883 işçinin ise meslek hastalığına yakalandığı belirlenmiştir. Bunun sonucunda 1.852.502 iş günü kaybı olmuştur. Bu istatistiklerin sadece ülkemizde çalışan 23 milyon çalışanın dörtte birini kapsadığı göz önüne alınırsa ve ayrıca bildirilmeyen iş kazaları sayısı ile bu rakamın üçe ya da dörde katlanacağı çok açıktır. Bu olumsuz tablonun yarattığı maddi kayıpların ise gelişmiş ülkelerde GSMH'nin %1, ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde ise %3 değerine ulaştığı bilinmektedir. Bu da ülkemizde iş kazaları nedeniyle ortalama 5-6 milyar USD'lik bir ekonomik kaybın olduğu gerçeğini açığa çıkarmaktadır.

Yine SSK'nın 2001 yılı işyeri ve zorunlu sigortalı sayılarının, iş yerinde çalışan sigortalı gruplarına göre dağılımına bakıldığında 723.503 işyerinin %98.2'sinin 50'nin altında gruplarda işçi çalıştırdığı ve 4.888.881 sigortalıdan %57'si olan 2.792.000 sigortalının bu iş yerlerinde çalıştığı görülmektedir.(Ek 1)

Yukarıda belirtilen toplam iş kazalarının %73.4'nün 50'den az işçi çalıştıran iş yerlerinde meydana geldiği yine SSK verilerinden açıkça görülmektedir. (Ek 2) Bunun en önemli nedeni ise bu tür küçük (50'nin altında işçi çalıştıran) iş yerlerinin işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından yeterli önlemleri almamasında ve bu konuda görev yapacak uzmanları istihdam etmemesinde aranmalıdır.

Bu nedendir ki; TBMM 'de görüşülmesi planlanan İş Kanununun 82'nci (İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu) ve 84.'cü (İş güvenliği ile görevli mühendis ve teknik elemanlar) maddelerinde yer alan en az 50 işçi sınırlamasının yerine "en az 30 işçi" sınırlamasının getirilerek iş güvenliğine ilişkin uygulamaların yaygınlaştırılmasının sağlanmasını öneriyoruz.

Ayrıca yasa taslağının 84'cü maddesinin aşağıda belirtilen gerekçeler doğrultusunda yeniden düzenlenmesini öneriyoruz.

"Madde 84": bu kanuna göre sanayiden sayılan, devamlı olarak en az 30 işçi çalıştıran ve 6 aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı iş yerlerinde iş verenler iş yerinin iş güvenliği açısından denetlenmesi, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi ve bu önlemlerin uygulanmasının izlenmesi hizmetlerini yürütmek üzere iş yerindeki işçi sayısına, iş yerinin niteliğine ve tehlikelilik derecesine göre bir veya daha fazla iş güvenliği konusunda mesleki yeterliliği TMMOB'ye bağlı ilgili meslek Odasınca belgelendirilecek mühendis görevlendirmekle yükümlüdür.

İşverenler görevli mühendis işçi sağlığı ve iş güvenliği ile iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi konusunda sürekli eğitim verilmesini sağlar.

İş güvenliği ile görevli mühendislerin nitelikleri, sayısı, görev, yetki ve sorumlulukları, eğitimleri, çalışma saatleri, görevlerini nasıl yürütecekleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Gereke: Her altı dakikada bir iş kazasının meydana geldiği, her saatte bir işçinin öldüğü ve her 2.5 saatte bir işçinin sürekli iş göremez şekilde sakat kaldığı ülkemizde "İş Güvenliği Mühendisliği" kavramı ne yazık ki henüz uygulamaya geçirilmemiştir. Bu düzenleme ile mühendislerin iş güvenliği konusunda lisans sonrası eğitimlerinin ve kamu kurumu niteliğindeki meslek odaları tarafından verilmesi ve sertifikalandırılması böylelikle çağdaş yaklaşımların ülkemize kazandırılması hedeflenmiştir.

Ayrıca taslaktan "Teknik Eleman" tanımı çıkarılarak bir karışıklığın ve belirsizliğin giderilmesi hedeflenmiştir. Çünkü ülkemizde teknik eleman tanımı; meslek liselerinden, meslek yüksek okullarının bütün bölümlerinden ve önerilen mühendislik bölümlerinden mezun olan kişileri kapsamaktadır.

Bilindiği üzere AB Teknik Mevzuatını ilgili bakanlıkların sorumluluğunda ülkemiz mevzuatına yansıtılması çalışmaları hızla sürdürülmektedir. Bu kapsamda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca İşçi sağlığı ve İş Güvenliği ile ilgili direktiflerinin tüzük ve yönetmeliklere dönüştürülmesi çalışmaları sürdürülmektedir. Ülkemiz sanayisinde ilk kez uygulamaya geçirecek bu düzenlemelerin kavranması ve ivedilikle uygulamaya geçirilmesinde mühendislik formasyonuna gereksinim vardır.

Bu güncel gelişmeler dikkate alındığında;

İş Güvenliğini sağlama sorumluluğunun en azından mühendislik formasyonu almış kişilerce yapılması bilimsel ve teknik açıdan çok daha doğru ve çağdaş bir yaklaşım olacaktır. Bilindiği üzere gelişmiş sanayi ülkelerinde bu tanım iş güvenliği mühendisliği olarak anılmaktadır. Örneğin ABD'de 1911 yılından beri İş Güvenliği Mühendisliği kavramı yaşama taşınmış ve İş Güvenliği mühendisleri sayısı 30.000'ne ulaşmıştır. Ülkemizde de İş Güvenliği Mühendisliği kavramının sanayimize taşınması hem işçilerin sağlıklı ve verimli bir ortamda çalışması ve yaşam haklarının korunmasına katkıda bulunacak hem de iş kazalarının azaltılmasıyla işverenlerin maddi ve manevi kayıplarının önlenmesine katkıda bulunacaktır.

Yukarıdaki görüşlerimizin başta siz meslektaşımız milletvekilleri olmak üzere tüm milletvekillerince olumlu değerlendirilerek İş Kanununa yansıtılacağı inancıyla konuyu bilgi ve değerlendirmelerinize sunarız."